

solvatis debita quibus constringuntur: cupiunt, ut ea restituant, quæ scripto vel verbo restitui mandaverunt: volunt ut piis a se relictis legatis cito satisfaciatis, ut preces pro illis fundatis et ut eleemosynis multis eos a tetro purgatorii carcere eruere satagatis: expetunt, ut missas plurimas ad sui levamen legere et decantare curetis, ac ut omnia præstetis, quæ iis a Deo solatium et misericordiam impetrare valent. Ecco quid a vobis postulant fideles defuncti, cum genentes clamant ad vos, ut eorum miseremini: *miseremini mei, miseremini mei*. Eorum, quaeso miseremini; iis illud quod a vobis postulant solatium et auxilium præbete; subvenite illis juxta illorum vota; ab hoc amaritudinis puteo, in quo mœnore conficiuntur, eos liberate; dabitque vobis Deus libertatem filiorum Dei et gloriam sempiternam. *Amen.*

CONCIO OCTAVA.

Miseremini mei, miseremini mei (Job 19, 21).

Fidelium defunctorum animas adhuc ad nos clamantes audio; lugubres earum voces ad nostras aures et hodie perveniunt, ac continuis earum clamoribus intelligo, quod si audiantur, non tamen exaudiantur; quodque obduratos et omni sensu carentes invocent homines, qui nullo modo ad earum commiserationem moventur: *animæ illic ingemiscunt assidue, nec ullus miseretur: clamant e profundis et nemo flectitur: exclamant et plangunt et nemo compatitur* (S. Cyrill. orat. de exit an. 6). Varia eaque urgentissima in præteritis concionibus adduximus motiva, ut propinquos, hæredes et alios nobiscum viventes, ad subveniendum fidelibus defunctis excitaremus; videmur autem marmoreas alloqui statuas, quæ aures habent et non audiunt. Quia tamen christianus orator semper

clamare debet, ut auditorum corda emollire pertentet; *clama ne cesses*: in hac adhuc concione clamare non desinam, utque auditores ad miserendum fidelibus defunctis allicere valeam, purgatorium, ut *baptismum durum et terribilem* jam proponam. *Ave.*

Internus quidam baptismus ab omnibus admittitur theologis, qui ab iis vocatur *baptismus flaminis*, seu *baptismus in voto*, qui nil aliud est, quam actus contritionis, aut actus amoris Dei super omnia, quem elicit homo non baptizatus, cum proposito saltem implicito Baptismi Sacramentum recipiendi. Præter hunc baptismum, duos alios romana admittit Ecclesia; baptismum scilicet aquæ et baptismum sanguinis: *baptismus aquæ* est primum ex institutis a Christo sacramentis, quo homines ab omni peccati mundantur macula, christiani et filii Dei fiunt, jusque ad regni cælestis hæreditatem accipiunt: *baptismus sanguinis* nil aliud est, quam martyrium, quod cum sit altioris et ardentioris charitatis actus, omnia etiam martyris peccata delet, illumque ex peccatore justum et ex Dei inimico Dei amicum efficit. In hoc conveniunt duo ista baptismata, quod omnia baptizati peccata dealeant; inter se in hoc differunt, quod per baptismum aquæ homo non statim in regnum cælorum intromittatur, nisi forte mox post ejus receptionem moriatur; per baptismum vero sanguinis martyr protinus in cælorum regnum introducatur. Unde præclare dixit S. Cyprianus, felices esse martyres, quia mox ut mortui sunt, eorum aperiuntur oculi, ut cælestia contemplantur; *felices oculi, qui terrenis clauduntur, ut cælestia videant*. Purgatorium autem præfati utriusque baptismi virtutem habet: fidelium enim defunctorum animas et a peccatis lavat et in paradysum introducit. Unde dici potest, purgatorium esse quasi baptismum aquæ, quo mundantur animæ, et quasi baptismum sanguinis, quo in paradysum intromittuntur. Et itidem dicendum, quod purgatorium sit baptismus durus et crudelis, tum quando animas mundat, tum quando illas in paradysum introducit: ut enim jam videbimus, 1. purgatorium est baptismus qui fideles defunctos igne a peccatis mundat; 2. purgatorium est baptismus, qui fideles defunctos igne in paradysum introducit.

I PARS.

Purgatorium est baptismus terribilis, quia fideles defunctos igne a peccatis mundat.

Sacrum Concilium Florentinum expresse declaravit, per baptismi sacramentum non solum originale, sed et omnia actualia hominis peccata penitus deleri, ita ut anima ab omni peccati labe mundetur eo ipso tempore, quo salutaris lavacri unda corpus abluitur: *hujus sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis et actualis (in decret. pro Armen.)*. Hanc esse hujus sacramenti virtutem indicavit Ecclesia, cum olim in baptizati os mel et lac infundi voluit: *suscepti lactis et mellis concordiam prægustamus*. Dabatur baptizato mel, ut indicaretur, eum jam divinæ gratiæ dulcedinem incepisse gustare: et dabatur ei lac, ut omnibus innosceret, illius animam baptismi virtute ab omnibus peccatis mundam et lacte candidiorem factam esse. Ita ab omni culpa mundantur qui baptismum recipiunt, ut nulla damnabilis culpa, nec aliquid quomodocunque damnabile in iis remaneat: *nihil ergo damnationis est eis, qui sunt in Christo Jesu* (Rom. 8), idest, nullæ sunt peccati reliquæ in his, qui sunt justificati et Christo in baptismo insiti. Unde D. Paulus diem, quo quis baptismi sacramentum recipit, vocat diem redemptionis: *in quo signati estis in diem redemptionis* (Eph. 4, 10). Hic est dies redemptionis, quia, ut explicat Eusebrius, hac die qui baptizatur, fit particeps redemptionis Christi, et ab omni peccati servitute redimitur. Ecce mirabilem effectum baptismi nostri, cujus virtute, qui baptizatur, ab omni peccati macula purgatur; purgatorium autem quasi alter baptismus, eadem virtute pollere videtur. Profecto nec originale, nec mortalia delet, verum fidelium defunctorum animas ita ab omni venialium labe purgat, ut S. Paulinus Aquilejensis archiepiscopus, quasi in extasim raptus, clamet: *o quam pura et immaculata exit*

anima a purgatorii baptismo (ser. 9, to. 4 *Bibl. Ss. Patr.*). Nil certe purius, nil mundius anima, quæ a purgatorii baptismo exit, ibi enim ita mundatur, ut cœli ingressu digna efficiatur.

Fieri potest et sæpe accidit, inquit Doctor Angelicus, quod homo quidam justus, habens venialis peccati conscientiam, ita prompte et subitanee moriatur, ut nullum ei supersit tempus peccatum illud, cujus est conscius, in seipso quomodocunque delendi. In hoc casu, ait D. Thomas, quid fiet de illius hominis anima? ibitne in infernum? Nequaquam, quia inferno non adjudicantur justi, qui in statu gratiæ sanctificantis ex hoc mundo exeunt. Quid ergo fiet de hominis illius justus et peccati venialis conscientiam habentis anima, cum egredietur e corpore? volabitne mox ad paradysum? *Non immediate evolabit ad cœlum*, ait Doctor Angelicus (in 4, d. 25), quia nulla anima, quamdiu mortali vel veniali peccato manet inquinata, in cœlestem civitatem Jerusalem ingredi potest: *non intrabit in eam aliud quod coinquinatum* (Apoc. 21, 17). Quo ergo vadet illius hominis anima, si in infernum non præcipitetur, nec in paradysum evolet? Respondet D. Thomas, eam in purgatorium ituram, ut ibi a sua culpa veniali purgetur; eritque illi purgatorium quasi baptismus, quo a peccato veniali sive quoad culpam, sive etiam quoad penam mundabitur: *in purgatorio peccatum ejus veniale, quoad culpam et quoad penam expiabitur*. Purgatorium ergo est quasi alter baptismus, quo fidelium defunctorum animæ a peccatorum suorum maculis ita mundantur, ut a purgatorio æque mundæ, ac a fonte baptismatis exeant. Mirabilis quidem et efficax est iste baptismus, cum fidelium defunctorum animas mundet et purget; *sed et est terribilis baptismus iste, quia non eas mundat, nisi per ignem*. Institutum a Christo Salvatore baptismi sacramentum suave est et commodum; ut enim ejus virtute peccata tollantur, oportet solummodo, ut a baptizante verba sacramentalia proferebat supra baptizandi corpus projecta aqua naturalis; et mox qui baptizatur, ab omnibus peccatis mundatur. Purgatorium vero se habet ut baptismus terribilis, cujus virtute haud mundantur fideles defuncti, nisi ignis arden-

tissimi penam perferendo. In purgatorio a peccatis non purgantur per aliquas aquæ guttas, ut fit in baptisni sacramento; ibi baptizantur et mundantur per ignem ab ipso Deo succensum ut in fidelibus defunctis peccatorum reliquias destruat et assumat: *igne baptizabuntur*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *qui postremus est baptismus, nec solum acerbior, sed et diturnior, qui crassam materiam instar ferri depascitur, vitique omnis levitatem absumit* (Orat. in sancta lumina). Igneus ille baptismus in animas sævit, illas cruciat, et quidquid in eis immundum reperit, exurit et absumit. O terribilem baptismum! Æterna, infinita et incomprehensibilis est Dei erga nos bonitas; dilexit nos ab æterno et innumera in tempore amoris sui nobis testimonia exhibet. Ita nos amavit, ut pro nobis incarnari et homo fieri voluerit; ac mox ut humanum corpus assumpsit, æterno Patri semetipsum pro nobis hostiam obtulerit. Hoc sui ipsius sacrificium in templo renovavit, cum in manibus Simeonis portabatur; hoc idem sacrificium pluries in vita iteravit et tandem in cruce consummavit. Deus tamen, qui tanto nos amore prosequitur cum hic in terris vivimus, portentosos duos in alio mundo construxit rogos, unum ad supplicium et alium ut baptismi locum teneat: *rogus* ad supplicium reorum a Deo paratus est in inferno, et ad hunc rogam omnes condemnabit qui ex hac vita in statu mortalis peccati exiunt, quibus omnibus dicit: *discedite a me, maledicti in ignem æternum* (Matth. 25). Hic autem rogos, baptismi vires nunquam geret, quoniam damnatos a peccatis nunquam purgabit; tantum inserviet ad supplicium quo in æternum illi plectentur: *rogus* vero in alio mundo a Deo accensus, ut baptismi locum teneat, est ignis purgatorii, qui fidelibus defunctis vertitur simul in baptismum et in supplicium: *in baptismum*, quia eos ab omnibus peccatorum reliquiis purgat; et *in supplicium*, quia illos dirissime cruciat, nec illos a peccatis aliter mundat, quam torquendo eos. Unde rogos ille purgatorii dicendus baptismus quidam efficax et terribilis: *efficax*, quia fideles ab omnibus peccatis sordibus mundat: *terribilis*, quia mundat torquendo illos dirissime. Præclare docet nos Malachias pro-

pheta, quæ habeatur differentia inter ignem quem Deus accendit in inferno, et ignem quem Deus accendit in purgatorio, dicens quod ipse venit *quasi ignis conflans et quasi herba fullonum* (Malach. 3, 2). Ignis inferni ad hoc non accenditur ut mundentur et a peccatis purgentur damnati: hic enim ignis eos solummodo urit, torquet et devorat, *quasi ignis conflans*. Ignis autem purgatorii suam vim exerit instar cajuksdam herbæ, qua in fullonis officinis uti solent artifices, ut e pannis maculas tollant; nam hic ignis fidelium defunctorum animas ab omni venialium macula purgat, *quasi herba fullonum*. Iste ignis fideles defunctos mundat simul et torquet: veluti baptismus, eos mundat, et tamquam baptismus terribilis illos mundat torquendo et terribiliter cruciando: *igne baptizabuntur, qui postremus est baptismus*. Non satis percipimus quanta purgatorii hujus baptismi sit acerbitas. Verum est, quod animam mirabiliter ab omnibus maculis purget, quodque primævam illam pulchritudinem quam in baptismo perceperat, ei restituat; non tamen ei confert tantum beneficium nisi eam sævissime cruciando. Heu! quid non patiuntur fidelium defunctorum animæ in mediis purgatorii ignibus, ubi sæpe diutissime morantur! Nescimus, an in hoc igne pluribus diebus, pluribus mensibus, vel etiam pluribus annis mansuri simus: *utile scit unusquisque, utrum diebus, aut mensibus, aut forte etiam annis per illum ignem sit transiturus* (S. Aug. ser. 41 de Sanct.); velim autem ut quis huic igni ad unam solum horam, vel etiam ad unius horæ quadrantem adjudicetur, nonne in brevi illo tempore gravissima ibi patietur tormenta? Nonne crudele illud ei erit supplicium? Nonne baptismus ille quo a peccatis suis purgabitur, ei summe terribilis et acerbus erit? Certe et acerbissimus et intolerabilis ei fiet. Heu! si ut quis carne indutus baptizaretur, et a peccatorum suorum sordibus lavaretur, necesse foret, ut unius horæ quadrante in accensa fornace remaneret, nonne dirus et crudelis videretur huiusmodi baptismus? Omnium plane iudicio acerbissimas et intolerabilis censeretur. Quam durior, acerbior et terribilior diceudus purgatorii baptismus, cum ut ibi fideles a suis purgentur peccatis, non unius dumtaxat qua-

drantis tempore, verum sæpe pluribus annis ab igne teterrimo et ardentissimo urantur et devorentur. Ecce baptismum terribilem et formidandum: si sapiamus, nil omitemus in præsens ut baptismi hujus acerbitatem devitemus; Deum sæpe deprecabimur, ut nos modo sic a peccatis purget, ut in futuro sæculo, terribili hoc baptismo non egeamus. Dicamus ei sæpissime: *Domine, talem me reddas, cui igne purgatorio opus non sit.* Ferreter quoque animabus nostris ab omni inquinamento peccati purgandis laboremus; mundemus eas in hac vita per penitentiam baptismum, ut alibi per ignis baptismum mundari non indigeant. Penitentia, quasi altero baptismo, peccata post baptismi receptionem commissa facile abluuntur et remittuntur: *prædicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum* (Luc. 3, 32). Arduam ergo suscipiamus penitentiam; nullus sibi aduletur, seipsum fallat nullus, nullusque sibi nimis indulgeat; quicumque se alicujus peccati conscius esse cognoscet, summo doloris affectu illud detestetur, confiteatur illud humiliter, justitiæ divinæ omnibus quibus poterit modis satisfaciatur; uno verbo baptizet se in hoc sæculo per penitentiam, ut in alio per ignem purgatorium baptizari non egeat. O quam portentosa plurimorum insania, qui cum hic levi penitentia reatus suos eluere possint, differunt tamen ad purgatorium, ubi nonnisi per ignem a culpis suis mundabuntur. Dic mihi, quæso, num tu malles intrare fornacem, an aquam? Haud dubie in aquam salubrem et medicatam ingredi præeligeres. Penitentia autem se habet ad instar aquæ, qua mundamur et sanamur ab omnibus peccatis: *erit fons patens domui David in ablutionem peccatoris* (Zach. 13). Arduam ergo in præsentem suscipe penitentiam, per eam te ab omnibus purga inquinamenti, ut in purgatorii fornace nil per terribilis baptismi ignem tibi purgandum supersit. Est ergo purgatorium baptismus terribilis, qui fideles defunctos per ignem a peccatis purgat: *est etiam baptismus terribilis, qui eos per ignem in paradysum introducit.*

II PARS.

Purgatorium est baptismus terribilis, quia fideles defunctos igne in paradysum introducit.

Quamvis martyrium, quod baptismus sanguinis dicitur, non sit sacramentum a Deo ad delenda peccata institutum, ea tamen penitus delet: et, ut docet sanctus Bonaventura, major martyrii, quam baptismi est efficacitas non solum quia per martyrium homines altius in cælum elevantur, quam per baptismi receptionem, verum etiam quia per martyrium homines mox in paradysum introducuntur: *baptismus sanguinis gloriores confert palmam et statim introducit ad gloriam* (in 4 d. 4, p. 2, ar. 1, q. 2). Qui baptismi sacramento ab omnibus inquinamenti animas suas abluerunt, in nova peccata incidere solent; qui vero baptismo sanguinis a peccatorum suorum sordibus abluuntur, nullis usquam hujusmodi sordibus inquinantur: *baptismus sanguinis secundis sordibus non inquinatur* (S. Jo. Dam. de orth. fid. 4, 5). Imo, ut ait Doctor Seraphicus, per sanguinis baptismum martyres non tantum in eo statu constituuntur, quo non sint amplius peccaturi, ad eum etiam statum perveniunt quo amplius peccare non possint. Iste baptismus eos impeccabiles efficit, ac ab iis simul actum, atque potentiam peccandi auferit: *omnem resecat culpam et secundum actum et secundum potentiam* (S. Bonav. ibid.). Et si quæras, cur baptismus sanguinis peccandi potentiam tollat, ratio in promptu habetur; quia scilicet martyres *statim introducit ad gloriam*, ubi nunquam fuit, nec esse potuit peccatum. Unde de martyribus specialiter loqui videtur propheta, dicens, quod mox ut mortis somno obdormierint, in cælum æterna hæreditate gavisuri intromittantur: *cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini* (Psal. 126). Neque de hoc ullus dubitandi locus: statim enim ut martyr efflavit animam, eam Deus recipit, osculatur eam osculo oris sui,

eamque in paradysum introducit, dicens: *intra in gaudium Domini tui*. Ecce magnum enolumentum, quod ex passionibus suis eliciunt martyres; en magnum privilegium eorum, qui sanguinis sui effusione baptizantur: patiuntur quidem, magna vero mercede, quia mox ut anima eorum a corpore egreditur, in paradysum introducitur. Eximium illud demiror privilegium quod ex baptismo sanguinis eliciunt martyres. Jam vero fidelibus defunctis idem privilegium confert purgatorium; ita enim in purgatorio mandantur et purgantur animæ, ut eo ipso tempore, quo e purgatorio egrediuntur, in paradysum intromittantur. Purgatorium quasi alter baptisus, eas in paradysum introducit, neque a purgatorio educuntur, nisi ut in paradysum recipiantur: *transivimus per ignem et aquam, et eduisti nos in refrigerium* (Ps. 65, 12). Postquam fideles defuncti in purgatorio remanserunt quamdiu Deo placuit, ad ipsos mittitur angelus, inquit Rupertus Abbas, qui eos e mediis flammis eripit et statim in paradysum introducit: *per ignem transituri per angelorum mysterium ducti, paradysum intraturi sumus*. O magnam baptismi purgatorii virtutem! Non enim minus efficac videtur, quam baptismus sanguinis, cum mox ille in paradysum introducat, sicut et iste: *sed purgatorium est baptismus terribilis, quia fideles in paradysum non introducit, nisi per ignem*. Fideles, qui post mortem a Deo in purgatorium mittuntur, in paradysum non introducantur, nisi prius igne probati et dire cruciati eodem digni efficiantur; oportet urantur et sæpe in mediis ignibus diu torqueantur, antequam cœlum ingrediantur. Equidem jam salutis suæ certi in purgatorium mittuntur; prius tamen ultricium flammarum vim sunt perpessuri: *ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem* (2 Cor. 3). Justi, qui dies suos explent venialibus noxis fœdati, in altera vita a suis peccatis baptizabuntur, non aquæ, vel sanguinis, sed ignis baptismo. Hi ignis dira supplicia perferent, quoniam, ut ait D. Augustinus, purgatorii flammis a peccatis suis purgabuntur, ut salvi fiant et in paradysum introducantur: *qui temporalibus penis digna gesserunt, per ignem quemdam purgatorium transibunt, de quo apostolus inquit; ipse autem salvus erit, sic tu-*

men quasi per ignem (Hom. 16 ex 50). Postquam e terrestri paradiso ejectus fuit Adam, ad felicissimi hujus loci fores posuit Deus angelum, qui gladium igneum manu gestabat, ut impediret, ne quis illyc ingrederetur: *collocavit et flammæum gladium atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ* (Gen. 3, 24). Proinde si Adam in terrestrem paradysum denuo ingredi voluisset, tria illi obvia fuissent; angelus scilicet, gladius et ignis; *Christum et flammæum gladium*. Tria autem his similia in cœli via nobis occurrunt. Occurrit nobis primo angelus, Christus scilicet, qui est magni consilii angelus, qui ad paradisi jannam stat et qui in manibus claves habet paradisi, ut illum hominibus claudat, vel aperiat. Occurrit secundo in via paradisi gladius mortificationis, quia ut in paradysum ingredi mereamur, crux portanda, ac dira multa perferenda sunt: *quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei* (Act. 24, 21). Occurrit tertio in paradisi via ignis accensus, quo purgari oportet quicumque ex hoc mundo exeunt, peccatorum venialium conscii; si enim levis alicujus peccati macula coinquinati ex corpore migrent, nunquam in paradysum ingrediantur, nisi eam prius purgatorii igne deleverint. Ignis tandem purgatorius vices gerit baptismi ejusdam, quo alicubi necessario a peccatis suis prius abluere debent viri justi, ut in paradysum introducantur: *non poterit a corpore egressus divinitatis particeps fieri, nisi maculas animo adhærentes purgatorius ignis abstulerit* (S. Greg. Nyssen. *Or. pro mort.*). O terribilem baptismum! Supra modum suave est in cœlum ingredi; dirissimo vero ignis baptismo baptizari. O quam acerbum hoc baptismo ad ingrediendum in cœlum se disponere! Quanto consultius sua in presenti per penitentiam purgare peccata, quam ea in futuro ignis purgatorii ardoribus abluere! Orate ergo, jejunate, et aliis penitentia operibus peccata vestra nunc purgate, ut post mortem nil purgatorii baptismi in vobis purgandum et abluendum remaneat. Cum jam morti proximus esset Christus Salvator, apostolis se baptizandum dixit: *baptismo autem habeo baptizari* (Luc. 12, 50). Crucem et passionem suam baptismum

vocabat, ut doceret nos, cruce, mortificationes, penitentiae opera esse quasi baptismum, quo in hoc saeculo anima nostra ab omni inquinamento abluitur et caelo digna efficitur. Haec quidem opera, species quaedam baptismi sunt, quoniam iis a peccatis venialibus mundamur. Fateor etiam hoc baptismi genus durum et acerbum esse; quam durius autem et acerbius est purgatorii baptismi! Durum vigilare, jejunare, bona sua pauperibus erogare et penitentiam agere; quam durius et terribilius erit a voracibus purgatorii ignibus uri, torqueri et purgari! O quam amabilia videbuntur jejunia, o quam leves omnes hujus mundi mortificationes, si cum formidandis purgatorii suppliciis conferantur! Heu! si Deo permittente, aliquis ex fidelibus defunctis ignis purgatorii vim jam expertus ad nos remearet, quam parvi penderet omnes illas mortificationes, quas tantopere pertimescimus! Quam dulce ipsi foret diu jejunare! Quam hilariter omni mortificationum genere corpus suum cruciaret! Quam facile facultates suas pauperibus distribueret! Quam jucunde faceret et pateretur, quidquid in via caeli faciendum et patiendum occurrit! O fratres, facite vos nunc, quod facerent fideles defuncti, si iis in hunc mundum redire liceret. Tempus aliquando et forte cito adveniet, quod in mediis purgatorii ignibus sepulti clamabitis ad Deum, ut vobis indulgeat et ad mortales, ut vobis subveniant. Tunc quidem optaretis, omnia vestra peccata in hac vita per austeram penitentiae opera delevisse. Tunc flentes, dicetis: cur jejuniis, orationibus, aliisque penitentiae operibus nostra in saeculo non delevisimus peccata? Cur Deo tunc non satisfacimus, ut terribilia purgatorii supplicia declinaremus? O fratres, opere tunc unusquisque vestrum, quod nunc fecisse vellet: vultis, purgatorii suppliciis nunquam adjudicari? Faciat quisque, quod fecisse vellet, si in purgatorio esset. Tamquam a facie colubri peccata fugite; quaecumque jam perpetraveritis, per penitentiam delete; mandate et baptizate vos nunc baptismo penitentiae, ut terribili purgatorii baptismi baptizari ulterius haud egeatis. Singulis hujus octavae diebus unam vel plures adduxi rationes, ut vos ad animabus in purgatorio patientibus subve-

niendum alicerem. Singulis diebus audistis voces illarum auxilium a vobis postulantium, ac ad vos clamantium: *miseremini mei, miseremini mei*. Prima die vobis ore meo dixerunt, purgatorium esse *locum tormentorum*, in quo ipse supplicia gravia, diuturna et justa patiebantur. Secunda die didicistis purgatorium esse *praecipitium horrendum*, in quo homines facile cadunt, in quo dire cruciantur et a quo difficile egrediuntur. Tertia die audivistis, purgatorium esse *carcerem teterrimum*; cum ibi fideles maneant clausi et incarcerati in centro terrae et in ignis abyso. Quarta die purgatorium contemplati estis, *ut fornacem accensam*, in qua habetur ignis corporeus qui agit in spiritus, ignis violentus et acerbus qui torquet sanctos et ignis sapiens qui discernit merita. Quinta die purgatorium consideravimus, *ut terram aerumnosam*, quae quidem revera sic appellari meretur, cum sit terra dolorum, terra tenebrarum et terra oblivionis. Sexta die purgatorium inspeximus, *ut locum miseriarum*, in quo miserime degunt fideles defuncti, cum ibi sint *ut servi*, qui vincula sua frangere nequeunt, *ut debitores*, qui debita sua solvere non valent et *ut exules*, qui ad patriam suam ire non possunt. Septima die purgatorium vobis objecimus, *ut puteum amaritudinis*, in quo fideles defuncti morore conficiuntur, cum considerant peccata quae perpetrarunt, virtutes quas acquirere neglexerunt et paradisum quem minus ardentem desiderarunt. Hodie tandem purgatorium delineavimus, *ut baptismum acerbissimum*, quo fideles defuncti per ignem a peccatis suis purgantur et per ignem in paradisu introducuntur. En plurimas rationes, quibus quisque ad animabus in purgatorio patientibus subveniendum allici debet. Subvenite ergo eis, cum ad hoc tot motiva vos urgeant; et eis subvenite, ut apud Deum haec pro vobis intercedant. Si enim precibus, elemosynis et sacrificiis eas a purgatorio egredi curetis, postquam ex illo egressae fuerint, per vobis Deum enixe orabunt. Scitis, quod postquam, orantibus apostolis a Christo sanata est S. Petri socrus, mox illa e lecto surrexit, ut illis ministraret: *surrexit et ministrabat eis* (Matt. 8, 16). Eodem modo respectu vestri se habebunt fideles defuncti, si

precibus, eleemosynis, aliisque piis operibus illos a purgatorio eruatis; hi ministrabunt vobis, seu mox ut ad cœlum intraverint, Deum enixe rogabunt, quod ita vos purgari det in hoc mundo, ut statim post mortem animæ vestræ ad cœlum evolent. Amen.

EXPLICIT TOMUS NONUS
QUARTA PARS CONCIONUM DE SANCTIS
TOTIUS OPERIS FINIS.

INDEX

CONCIO UNICA — De Nativitate B. V. Mariæ	pag. 1
I PARS. — Dies nativitatæ est dies honoris et gloriæ respectu Mariæ	2
II PARS. — Dies nativitatæ beate Virginis est dies gaudii et lætitiæ respectu hominum	6
III PARS. — Dies nativitatæ Mariæ est dies terroris et tristiæ respectu demonum	9
CONCIO UNICA — De sancto Matthæo Apostolo	12
I PARS. — Officia quibus sanctus Matthæus ante conversionem incubuit	13
II PARS. — Convivium quod Christo fecit Matthæus	16
III PARS. — Eminentæ dignitates, quas post conversionem Matthæus in Ecclesia obtinuit	19
CONCIO UNICA — De Sanctis Cosma et Damiano	23
I PARS. — Sancti Cosmas et Damianus fuere medici doctrina fulgentes	25
II PARS. — Sancti Cosmas et Damianus fuere medici charitate ardentos	28
III PARS. — Sancti Cosmas et Damianus fuere medici pietate insignes	31
CONCIO UNICA — De sancto Michaële Archangelo	35
I PARS. — Sanctus Michaël est princeps magnus per Deum, a quo sublimatur	36
II PARS. — Sanctus Michaël est princeps magnus inter angelos, quibus præest	40
III PARS. — Sanctus Michaël est princeps magnus respectu hominum, quos protegit	43

CONCIO UNICA — De sancto Hieronymo	pag. 46
I PARS. — Sanctus Hieronymus fuit sol in mundo	48
II PARS. — Sanctus Hieronymus fuit angelus in deserto	51
III PARS. — Sanctus Hieronymus fuit prodigium in Ecclesia	54
CONCIO UNICA — De Angelo Custode	58
I PARS. — Angeli custodes sunt Doctores, qui nos erudiant	60
II PARS. — Angeli custodes sunt protectores, qui nos tuerentur	63
III PARS. — Angeli custodes sunt advocati, qui apud Deum pro nobis patrocinantur	67
CONCIO UNICA — De B. V. Marie Rosario	70
I PARS. — Rosarium est oratio saepe recitanda	72
II PARS. — Rosarium est mysterium serio meditandum	75
III PARS. — Rosarium est confraternitas sedulo sectanda	79
CONCIO PRIMA — De sancto Francisco Assisiense	82
I PARS. — Sanctus Franciscus habuit spiritum contemptus bonorum hujus mundi	84
II PARS. — Sanctus Franciscus habuit spiritum amoris erga homines	87
III PARS. — Sanctus Franciscus habuit spiritum odii in seipsum	90
CONCIO SECUNDA — De sancto Francisco Assisiense	93
I PARS. — Sanctus Franciscus habuit cor filii respectu Dei	95
II PARS. — Sanctus Franciscus habuit cor matris erga proximum	99
III PARS. — Sanctus Franciscus habuit cor iudicis respectu sui ipsius	103
CONCIO UNICA — De sancta Theresia	107
I PARS. — Sancta Theresia Christum amavit amore patiente	108
II PARS. — Sancta Theresia Christum amavit amore operante	112
III PARS. — Sancta Theresia Christum amavit amore languente	116
CONCIO PRIMA — De sancto Petro de Alcantara	119
I PARS. — Beati Petri sanctitas magna est in se et in corde ejus	121
II PARS. — Beati Petri sanctitas magna est in manu Dei	124
III PARS. — Beati Petri sanctitas magna est in astimatione hominum	128
CONCIO SECUNDA — De sancto Petro de Alcantara	131
I PARS. — Sanctus Petrus penitentiam quasivit	133
II PARS. — Sanctus Petrus penitentiam amplexus est	136
III PARS. — Sanctus Petrus agendam esse penitentiam aliis inspi-ravit	139
CONCIO UNICA — De sancta Ursula	144
I PARS. — Ursule virginitas impugnata	145
II PARS. — Ursule virginitas triumphans	149
III PARS. — Ursule virginitas premiata	152

CONCIO UNICA — De omnibus Sanctis	pag. 155
I PARS. — Sancti in caelo sunt beati, quia Deum vident	157
II PARS. — Sancti in caelo sunt beati, quia Deum videntes amant	160
III PARS. — Sancti in caelo sunt beati, quia Deum videntes et a-mantes, gaudent	163
CONCIO UNICA — De sancto Martino Episcopo	167
I PARS. — Virtutes sancti Martini in statu militis	169
II PARS. — Sanctitas beati Martini in statu monachi	172
III PARS. — Perfectio sancti Martini in statu pontificis	176
CONCIO UNICA — De presentatione B. V. Marie	181
I PARS. — Oblatio Joachim et Annae, qui Mariam Deo offerunt	182
II PARS. — Oblatio Mariae, quae seipsam Deo offert	186
CONCIO UNICA — De sancta Catharina	191
I PARS. — S. Catharina fuit filia doctissima	193
II PARS. — S. Catharina fuit virgo purissima	196
III PARS. — S. Catharina fuit martyr constantissima	199
CONCIO PRIMA — De Fidelibus Defunctis	204
I PARS. — Tormenta purgatorii gravia sunt	206
II PARS. — Tormenta purgatorii diuturna sunt	209
III PARS. — Tormenta purgatorii justa sunt	213
CONCIO SECUNDA — De Fidelibus Defunctis	216
I PARS. — Purgatorium est precipitium, in quod facile cadunt homines	218
II PARS. — Purgatorium est precipitium, in quo dire cruciantur homines	221
III PARS. — Purgatorium est precipitium, a quo difficile egre-diuntur homines	224
CONCIO TERTIA — De Fidelibus Defunctis	227
I PARS. — Fideles defuncti clauduntur in terrae centro, quid horribilius?	229
II PARS. — Fideles defuncti clauduntur in ignis abisso; quid terribilius?	233
CONCIO QUARTA — De Fidelibus Defunctis	237
I PARS. — In purgatorio est ignis corporeus, qui torquet spiritus	239
II PARS. — In purgatorio est ignis violentus, qui torquet justos	241
III PARS. — In purgatorio est ignis sapiens, qui quemlibet torquet juxta merita	245
CONCIO QUINTA — De Fidelibus Defunctis	249
I PARS. — Purgatorium est terra dolorum	250
II PARS. — Purgatorium est terra tenebrarum	254
III PARS. — Purgatorium est terra oblivionis	257

CONCIO SEXTA — De Fidelibus Defunctis	pag. 261
I PARS. — Fideles defuncti sunt in purgatorio ut servi, qui ca- tensas suas rumpere nequeunt	> 262
II PARS. — Fideles defuncti sunt in purgatorio ut debitores, qui sua debita solvere non valent	> 265
III PARS. — Fideles defuncti sunt in purgatorio ut exules, qui ad patriam suam ire non possunt	> 268
CONCIO SEPTIMA — De Fidelibus Defunctis	> 272
I PARS. — Merore conficiuntur fideles defuncti in purgatorio con- siderantes peccata, quae in hoc mundo perpetrarunt	> 274
II PARS. — Merore conficiuntur fideles defuncti, cum in purga- torio considerant virtutes quas acquirere neglexerunt	> 277
III PARS. — Merore conficiuntur fideles defuncti, in purgatorio considerantes paradysum, quem minus ardentem desiderarunt	> 281
CONCIO OCTAVA — De Fidelibus Defunctis	> 284
I PARS. — Purgatorium est baptismus terribilis, quia fideles de- functos igne a peccatis mundat	> 286
II PARS. — Purgatorium est baptismus terribilis, quia fideles de- functos igne in paradysum introducit	> 291
Index Alphabeticus rerum	> 301
Index Alphabeticus Sanctorum et Festorum	> 304

INDEX ALPHABETICUS RERUM

QUE IN CONCIONIBUS DE TEMPORE TRACTANTUR

(NUMERUS ROMANUS TOMUM, ALITER PAGINAM INDICAT)

- Adulatores sunt hostes maligni V, 258; callidi 261; ignoti 263.
- Adversitates a Deo misse in peccatores ut eos convertat IV, 16; in justos, ut eos perficiat 21; in omnes homines ut eos salvat 24.
- Eternitas poenarum debetur a iustitia Dei V, 67; malitiae peccati infinite 70; ingratiudini peccatores 74.
- Ambitio dignitatum fugienda ab indignis III, 176; a dignis 180; et a digitoribus 185.
- Ambitiosus stultus V, 192; malignus 195; infelix 199.
- Avaritia efficit avarum ingratum in Deum II, 280; inhumanum in proximum 283; sibi ipsi estio- sum 288.
- Blasphemia fugienda V, 221.
- Bona temporalia parum valent V, 226; parum durant 230; parum prosunt 233; pie et iuste, instante morte, distribuenda 243.
- Caecitatis spiritualis cause III, 47; malignitas 51; remedia 55.
- Christi transfiguratio quomodo facta IV, 214; quare 218; ubi 222.
- Ejusdem bona opera prompta V, 136; continua 139; perfecta 142; eius passio fuit excessus afflictionis III, 205; humilitatis 211; amoris 216; ejus mors decreta ab aeterno IV, 183; pro omnibus ob- lata 192; omnibus utilis 195; ipsius resurrexio est clarissimum dogma III, 223; argumen- tum ejus divinitatis 228; mortum institutio 232. Christus egreditur a sepulchro sine corruptione IV, 281; sine auxilio extraneo 284; sine rotaspe 288; documenta mor- tum inde sumenda *ib.* Cur vul- nera passus 294; cur ea ostendit apostolis 298; cur delinet 302. In die iudicii Christus discipi non poterit IV, 2; non corrupti 7; non fidei 11. — Christi iactura quam facilis 72; quam misera 77; quomodo reparanda 80.
- Coma magna in Evang. quid V, 27.
- Conciones audiende assidue V, 54; attente 57; utiliter 61.
- Confessionis necessitas II, 291, virtus 226; qualitates 230, IV, 234. Frequentia IV, 226; inte- gritas 230; confessiones non in- tegre pericula et damna I, 1 et seq.
- Conscientia mala est testis mortis tempore IV, 114; iudex in die iudicii 118; tortor in inferno 122.
- Consuetudo prava est malum gra- ve I, 18; frequens 23; difficile sa- nari 27.
- Conversionis delatio est species in- credulitatis III, 74; stultitiae 79; signum reprobationis 84.
- Corpus humanum est quid magnum in mundo V, 78; in Christo 82; in caelo 85. Corporis infirmitates ferendae 240.
- Corruptio fraterna a quo facienda II, 251; quando 255; quomodo 259.
- Crux est via ad caelum IV, 45.
- Damon est pauper IV, 201; debi- lis 205; mendax 209.
- Dei amor in omnes homines V, 41; ejus bonitas erga peccatores I, 62; V, 42; patiencia I, 64; solici- tudo 69; affectus 72; voluntas circa hominum salutem sincera 226; ardens 230; efficax 234; Dei amor erga penitentes V, 46; erga justos 49; Dei mandata pos- sibilis III, 33; facilis 38; neces- saria 42. Deus omnia est IV, 31;

omnia habet 35; omnia potest 39; percipit peccata et eos convertit 14; ut perficitur 21; ut salvet 24. Deo soli serviendum quia dignissimus IV, 201; quis potentissimus 205; quia fidelissimus 209. Deus facit convivium magnum in terra V, 29; in Ecclesia 32; in celo 36. Amandus ardentior 147; unice 150; semper 153.

Detractio est peccatum commune III, 132; grande 135; perniciosum 141.

Divitum obligatio restituendi IV, 239; mercedem operarii tribuendi 243; elemosinas erogandi 247.

Ebrietas est mater paupertatis IV, 86; infirmitatum 90; vitiorum 94. **Educatio** bona filiorum confert bono parentum II, 103; filiorum 108; republice 113; perficitorum correctione 176; eruditione 182; bonis parentum exemplis 186.

Electi pacis ex omnibus hominibus IV, 153; inter christianos 163; inter catholicos 167.

Elemosina quid V, 102; quid facit 105; quid obtinet 108.

Festis diebus abstinendum a peccatis III, 117; ab operibus servilibus 121; incambendum pietatis operibus 125.

Fidei necessitas II, 17; presentia 91; qualitates 95.

Filii parentibus debent reverentiam V, 180; obedientiam 183; amorem 186.

Furtum peccatum commune V, 112; grave 115; periculosum 119.

Gratia divina est petenda I, 121; illi oportet non resistere 135; illi cooperari 129; gratiam divinam necessitas II, 294; operationes 299; triumphus 305.

Humilitatis bona IV, 100; ad eam assequendam, ejus emolumenta inspicenda 105; Christi exempla et documenta 103; nostra vilitas et miseria 108.

Inferni supplicia continent omnes

dolores sine exceptione I, 107; sine consolatione 111; sine fructu 116. Inferni eternitas certa II, 146; terribilis 151; intolerabilis 155; in inferno damnati torquentur vere 193; graviter 197; semper 201; torquentur cogitatione Dei 207; Paradisi 211; suppliciorum inferni 215; inferni igitur urit et non lucret V, 204; devorat et non consumit 208; torquere nunquam desinit 211.

Inimici diligendi ex praecepto Christi II, 32; ejus exemplo 36; timore judiciorum ejus 41.

Invidia est vitium commune II, 236; malignum 241; exitiosum 246.

Judicii extremi separatio II, 60; examen 63; sententia 68; iudicium extremum erit velut magnum sacrificium, in quo Christus erit sacerdos I, 23; peccatores victimas 98; mors aeterna eorum poena 101. Nulla ipsis tunc erit excusatio V, 278; nullum auxilium 281; nulla spes salutis 283.

Justorum mors est requies secura V, 268; somnus suavis 271; transitus ad gloriam 274.

Laborum merces vera I, 210; magna 214, aeterna 220.

Lacrymae lavant sordes peccati IV, 321; ignem inferni extingunt 326; portant ad coelum 330.

Luxuria vitanda quia Deus videt V, 158; Deus eam judicat 162; Deus punit 165.

Magdalene peccatorum natura III, 147; causa 152; remedia 157; ejus poenitentia prompta 162; sincera 167; constans 170.

Mali cur in mundo relicti IV, 128; cur bonis commixti 132; quid boni ex eorum societate 136. Mali christiani Deo injuriam inferunt V, 90; Christo 93; Ecclesiae 97.

Mandata Dei servare possibile III, 33; facile 38; necessarium 42.

Mariae V. passio juxta crucem Christi quantal III, 191; ejus causa 195; motus 200.

Mendacis proferre est commune III, 90; probrosum 95; malum 98.

Mors quid III, 60; a quo 64; qualis futura cujusque mors 68; mors est certa I, 78; prompta 83; fallax 87. Mortis memoria a peccatis avertit II, 2; ad poenitentiam movet 7; ad bona opera inducit II. Mors justorum est requies secura V, 268; somnus suavis 271; transitus ad gloriam 274.

Mundi prosperitas contemptibilis IV, 335; transitoria 338; periculosa 341. Mundi contemptus via ad coelum 49; dignitates contemnendae 267; timendae 271; fugiendae 275.

Obdurations signa IV, 58; causae 63; remedia 67.

Obedientia via ad coelum IV, 53.

Occasiones peccandi sunt timendae I, 149; fugiendae 153; mutandae 158.

Opera bona occultanda V, 124; Deo tribuenda 127; ad Deum dirigenda 130.

Orationis necessitas IV, 346; utilitas 349; suavis 353.

Paradisi bona sunt magna II, 132; pura 136; aeterna 141.

Pastor animarum debet gregem pascere verbo IV, 307; pascere exemplo 312; curare subsidio 316.

Pax non est impiis in vita III, 253; nec in morte 255; nec post mortem 261.

Peccatum mortale—Christo—animae—bonis operibus mortem infert I, 49. Peccati venialis malitia magna II, 205; poena gravis 270; remedia difficilia 274.

Poenitentia vera requirit dolorem cordis I, 134; oris confessionem 139; satisfactionem 144. Non est differenda 176; II, 184, seq.

Providentia Dei: de ea non est dubitandum III, 2; non marmurandum 8, non diffidendum 12.

Quadragesime tempore quid agendum II, 46; quid vitandum 54.

Recidiva quis I, 31; ejus peccati malitia III, 237; poenae 242; remedia 247.

Relapsus in mortalitate est peccatum commune I, 33; grave 38; periculosum 43.

Religio catholicorum vera IV, 142; sancta 147; mirabiliter propagata 151. **Restitutio** factienda I, 194; cito 199; totaliter 203.

Sacerdotes venerari oportet II, 160; eis obtemperare 166; eorum peccata tegere 170.

Salutis negotium serio cogitandum V, 247; ardentius desiderandum 251; ai sedulo vacandum 253. In infirmitatibus animae saluti consulendum 237.

Scandalum, peccatum commune IV, 358; ejus gravitas 362; poena 365.

Spiritus Sanctus quis sit in Trinitate V, 2; quis in Ecclesia 6; in anima justi 10.

Templorum prophetae graviter peccant III, 18; Deum ad iracundiam provocant 23; severe puniuntur 27.

Tempus est aestimandum I, 163; bene expendendum 167; reparandum 172.

Trinitatis SS. mysterium incomprehensibile V, 15; credibile 19; adorandum 23.

Usurarii sunt latrones publici II, 73; honorati 77; intrapidi 80; insatiabiles III, 104; nequeunt sanctificari 108, nec salvari 112; benefaciant, ut spolient V, 169; a civitatem fingunt, ut prodant 173; protectionem exhibent, ut opprimant 176.

Verbum Dei memoria retinendum IV, 173; credendum 177; eidem obediendum 182; audendum assidue V, 51; attente 57; utiliter 61.

Vita humana est somnium II, 158; comedia 122; peregrinatio 126. **Vitae** innocentiae servatur tollendo omne peccatum IV, 253; omnem affectum ad peccatum 258; omnem peccati speciem 262.

INDEX ALPHABETICUS
SANCTORUM ET FESTORUM

QUORUM CONCIONES HABENTUR IN SECUNDA PARTE HUIUS OPERIS.

- Alexii Conf. VIII, 98.
Ambrosii Ep. et Doct. VI, 85.
Andree Apostoli VI, 1, 13.
Angelorum Custod. IX, 58.
Annæ Matris B. V. VIII, 100.
Antonii Abbatis VI, 318.
Antonii Patavini VII, 211.
Ascensionis J. Chr. VII, 197.
Augustini Ep. D. VIII, 302, 314.
- Barbaræ V. M. VI, 53.
Bartholomaei Ap. VIII, 268.
Benedicti Ab. VII, 73.
Bernardi Abbatis VIII, 243, 250.
Bernardini Senensis C. VII, 182.
Bonaventuræ Ep. D. VIII, 24.
- Catharinæ Sen. V. VII, 149.
Catharinæ V. M. IX, 191.
Circumcisionis J. Ch. VI, 205, 281.
Clare Virg. VIII, 183, 199.
Cosmæ et Damiani IX, 23.
Crucis inventionis VII, 167.
- Damiani et Cosmæ IX, 23.
Dominici C. VIII, 161.
- Epiphaniæ VI, 293, 305.
- Fidelium Defunct. Octav. IX, 204.
Francisci a Paula C. VII, 117.
Francisci Assisiatis C. IX, 82, 93.
Francisci Salesii Ep. D. VI, 347.
Francisci Xaverii C. VI, 25, 39.
- Hieronymi Presb. Doct. IX, 46.
- Ignatii Lojole C. VIII, 111.
Innocentium mm. VI, 234, 250.
- Jacobi Majoris Ap. VIII, 88.
Joannis Ap. et Ev. VI, 205, 219.
Joannis Baptistæ præcurs. nativ. VII, 226, 240.
— deoollationis VIII, 327.
Joseph Sp. B. V. VII, 41, 56.
Juliani m. VIII, 292.
- Laurentii M. VIII, 174.
Ludovici Galliarum reg. VIII, 280.
- Marci Evang. VIII, 133.
Margaritæ V. M. VIII, 64.
Mariæ V. Angelorum VIII, 136, 150.
— Annunciationis VII, 87, 102.
— Assumptionis VIII, 210.
— Conceptionis VI, 101, 119.
— de Rosario IX, 70.
— Nativitatis IX, 1.
— Presentationis IX, 131.
— Scapularis VIII, 53.
— Visitationis VIII, 1.
- Mariæ Magdalene VIII, 76.
Martialis Ep. M. VIII, 14.
Martini Episc. C. IX, 167.
Matthiæ Ap. VII, 12.
Matthiæ Ap. Ev. IX, 12.
Michaelis Arcang. IX, 35.
- Nativitatis B. Mariæ Virg. IX, 1.
Nativitatis D. N. J. Ch. VI, 148, 162.
Nativitatis S. Joan. Bapt. VII, 226, 240.
- Omnium Sanctorum IX, 155.
- Pauli Apostoli VII, 267.
Pauli Conversionis VI, 329.
Petri ad vincula VIII, 123.
Petri Apostoli VII, 253.
Petri de Alcantara C. IX, 119, 131.
- Rochi C. VIII, 233.
- SS. Sacramenti octavar. VII, 280.
S. Stephani protom. VI, 178, 190.
- Theresiæ V. IX, 107.
Thomæ Ap. VI, 132.
Thomæ Aquinatis Doct. VII, 26.
- Ursulæ et Soc. VV. MM. IX, 144.